

REMIS

Remiss november 2020

Länsstyrelsen
Stockholm

Strategi för friluftsliv i Stockholms län

För mer information kontakta
Länsstyrelsens enhet för landskap och naturskydd
Tfn: 010-223 10 00

Foto omslag: Mostphotos

Utgivningsår: 2020

ISBN: 978-91-7937-049-7

Du hittar rapporten på vår webbplats www.lansstyrelsen.se/stockholm

Förord

Förord kommer i slutliga versionen.

REMIS

Innehåll

Stockholms läns friluftslivsstrategi	6
Inledning.....	7
Strategins syfte och roll	7
En gemensam målbild!.....	9
Friluftsliv – Vad är det?	11
Den svenska friluftslivspolitiken.....	11
Ansvarsfördelning i Sverige	14
Tätortsnära natur avgörande i en växande stad	16
Strategiska fokusområden.....	18
Fokusområde 1: ETT KUNSKAPSBASERAT OCH SYSTEMATISKT ARBETE MED FRILUFTSLIVET	20
Fokusområde 2: ETT JÄMLIKT FRILUFTSLIV SOM FRÄMJAR HÅLLBARA LIVSSTILAR	22
Fokusområde 3: INNOVATION OCH DIALOG FÖR ETT HÅLLBART FRILUFTSLIV	24
3, 2, 1 – Friluftsliv!	26
Bilagor	27
Bilaga A: Strategins kopplingar till andra verksamheter.....	28
Bilaga B: Hur har strategin tagits fram.....	30
Bilaga C: Stöd i arbetet med friluftsmålen	31

Stockholms läns friluftslivsstrategi

Det finns en fantastisk natur i Stockholms län. Människor mår bra av att vistas i naturen. Naturen mår bra av att människor bryr sig om den. Friluftsliv bidrar till naturupplevelser, social gemenskap, ökat välbefinnande, bättre folkhälsa och regional utveckling. Vår natur och de förtjänster som friluftslivet erbjuder är helt enkelt en fantastisk tillgång för oss alla som lever och verkar i Stockholms län. Genom ett antal mål och strategiska fokusområden pekar den här strategin ut vägen framåt för att fler ska ha möjlighet att hitta ut naturen och upptäcka den.

MÅL I Stockholms län ska...

... alla människor ha möjlighet till upplevelser i natur- och kulturmiljöer.

... förutsättningarna för ett rikt och varierat friluftsliv på jämlika villkor, för välbefinnande och hälsa, säkerställas utan att äventyra natur- och kulturmiljöers alla värden.

... natur- och kulturmiljöer tillgängliggörs baserat på ett hållbart nyttjande av naturen.

... friluftslivsstrategin främja tvärssektoriell dialog och samarbete mellan berörda aktörer.

STRATEGISKA FOKUSOMRÅDEN

Ett kunskapsbaserat och systematiskt arbete med friluftslivet

Att skapa förutsättningar för ett kunskapsbaserat och kvalitativt arbete med friluftslivet.

Ett jämlikt friluftsliv som främjar hållbara livsstilar

Att skapa förutsättningar för en god folkhälsa genom friluftsliv. Stärka det vardagsnära friluftslivet och skapa jämlika villkor i länet.

Innovation och dialog för ett hållbart friluftsliv

Att ge förutsättningar för utvecklingen av friluftslivet i länet genom kunskap, kompetensutveckling och innovation.

Inledning

De allra flesta upplever att friluftsliv är viktigt för hälsan och gör vardagen mer meningsfull. Människors kontakt med naturen har minskat de senaste hundra åren. I dagens samhälle spelar friluftslivet en avgörande roll i att skapa förståelse för naturen och allt levande. Friluftsliv är en del i att bidra till miljömedvetenhet och hållbar utveckling.

Länsstyrelsen har fått i uppdrag av regeringen att samordna och leda det regionala arbetet med friluftspolitik. Friluftslivet är brett och spänner över flera politikområden, bland annat politik för naturvård, kulturarv, regional tillväxt, jord- och skogsbruk, landsbygdens utveckling, folkhälsa och utbildning- och forskning. Även samhällsplanering är en central del i friluftslivspolitik, särskilt för att värna den tätortsnära naturen. Där har kommunerna en nyckelroll.

Utveckling av friluftslivet är beroende av att många aktörer med olika roller och ansvar bidrar i arbetet. Det finns därför behov av en gemensam övergripande strategi som inkluderar alla berörda målgrupper och som tar sikte på friluftspolitik och de tio nationella målen. Länsstyrelsen Stockholm har valt ta fram en strategi för att tydliggöra en riktning i arbetet med att förverkliga friluftslivspolitik i länet.

Under perioden 2019–2020 har många personer och organisationer varit delaktiga i framtagandet av strategin. För att samla in flera olika perspektiv, och för att skapa förutsättningar för samverkan, har vi ordnat dialogmöten och använt oss av flera olika referensnätverk i arbetet. Utgångspunkten har varit de nationella friluftslivsmålen.

I arbetet har utmaningar, hinder, svagheter och möjligheter identifierats och värderats. På detta sätt har vi kunnat ta fram tre strategiska fokusområden där vi tillsammans i Stockholms län behöver arbeta mer för att nå friluftslivsmålen. I processen har vi också synkat fokusområdena så att de går i linje med andra regionala mål och strategier som berör friluftslivsmålen.

Strategins syfte och roll

Syftet med en regional friluftslivsstrategi är att skapa förutsättningar för att stärka genomförandet av den nationella friluftslivspolitik i Stockholms län. Friluftslivsstrategin ska stärka det långsiktiga arbetet med friluftsliv och friluftslivspolitik genom att tydliggöra en effektiv riktning och en gemensam målbild för arbetet i Stockholms län. De tre strategiska fokusområdena med tillhörande mål bidrar med måluppfyllelse av samtliga tio friluftslivsmål.

Friluftslivsstrategin är ett dokument att samlas kring. De strategiska fokusområden med tillhörande mål som lyfts är gemensamma och alla kan bidra, efter egen förmåga. . Då vi är många i Stockholms län som arbetar åt samma håll kan vi på så sätt få ett större genomslag för friluftslivspolitikerna och möjliggöra för utvistelse och upplevelser i natur- och kulturmiljöer för alla.

Friluftslivsstrategi i Stockholms län innehåller tre strategiska fokusområden och mål där insatser bedöms vara mest effektiva och nödvändiga för att friluftslivsmålen ska vara uppfyllda till år 2030 i Stockholms län. Dessa prioriterade strategiska fokusområden behöver kompletteras med handlingsplaner, som tas fram gemensamt av länets aktörer. Handlingsplanerna listar prioriterade åtgärder för de kommande fem åren med möjlighet till revidering efter halva tiden. En ny handlingsplan tas fram efter fem år. Åtgärder och aktiviteter som inte hunnit genomföras prioriteras igen i ny handlingsplan. I handlingsplanerna kommer även indikatorer för uppföljning av strategin med dess tillhörande fokusområden samt handlingsplanerna att tas fram.

**Karta över Stockholms län med friluftslivsnatur/grönstruktur
(kommer i slutliga versionen)**

En gemensam målbild!

Den nationella friluftspolitiken genomsyrar Stockholms läns friluftslivstrategi. I ett flertal workshops har Länsstyrelsen tillsammans med länets kommuner och andra aktörer utgått ifrån de friluftspolitiska målen och gemensamt utforskat våra utmaningar, möjligheter, styrkor och svagheter för att utforma strategin och blicka framåt, dit vi ska. Mycket fokus har varit på processen och det är avgörande för länets friluftslivsarbete att alla aktörer känner sig delaktiga.

Mål och effekter

Det övergripande målet för arbetet med friluftsliv i Stockholms län är att alla människor ska ha möjlighet till upplevelser i natur- och kulturlandskapet i länet.

Nytta med en friluftslivsstrategi uppnås när aktörer i det regionala friluftslivet inom offentlig sektor, det civila samhället, akademi och näringsliv får stöd och vägledning i sitt arbete. Strategin främjar en tvärssektoriell dialog och arbete mellan de berörda aktörerna. Vidare ger också strategin en struktur för olika intressen och prioriteringar att kunna vägas samman och samordnas.

På längre sikt blir friluftslivsstrategin utgångspunkten för kärnuppdraget med Sveriges friluftslivspolitik i regionen och bidrar på så sätt till att förbättra folkhälsan, stärka samhällsekonomin samt öka välfärden. Alla människor ska ha möjlighet att få upplevelser i natur- och kulturlandskapet.

För att vi ska nå friluftslivsmålen i Stockholms län behöver människors möjligheter att utöva friluftsliv ses över och beaktas i planeringen. Det är kommunerna som bestämmer hur mark och vatten ska användas och bebyggas inom respektive kommun. Regionala aktörer kan stötta med kunskapsunderlag, rådgivning och genom att bevaka regionala och mellan-kommunala intressen. Friluftslivsstrategin är viktig för den regionala och översiktliga planeringen som stöd till planerare om hur de nationella friluftslivsmålen har tolkats i Stockholm län. I den fysiska planeringen är de nationella friluftslivsmålen ett allmänt intresse som behöver hanteras, vilket denna strategi kan bidra med kunskap till.

8 kap 9 § andra stycket PBL fastställer att det på bostadstomten eller i närheten av den ska finnas tillräckligt stor friyta som är lämplig för lek och utevistelse.

För planlagda områden som ska syfta till att utgöra friyta i en separat detaljplan ska den planlagda friytan även uppfylla kraven i 8 kap. 12 § PBL. Detta innebär att krav finns på att friytan, förutom att vara lämplig ur bullerhänseende, luftmiljö, storlek och säkerhet mot olyckor, även ska vara tillgänglig för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga.

Friluftsliv – Vad är det?

Friluftsliv kan definieras som ”vistelse utomhus i natur- och kulturlandskapet för välbefinnande och naturupplevelser utan krav på tävling”.¹

Friluftsliv bygger i grunden på ett möte mellan människa och natur. I mötet skapas en upplevelse och ett värde som är individuellt. Friluftslivet bidrar också med värden för hela samhället, som god folkhälsa, hållbar tillväxt och landsbygdsutveckling och naturförståelse hos befolkningen. Att vistas i natur- och kulturlandskapet kan ha starka positiva effekter på både den fysiska och psykiska hälsan.

I Stockholms län lever ungefär 2,3 miljoner invånare. De allra flesta utövar friluftsliv i någon form. De vanligaste aktiviteterna är att promenera, vistas i naturen för att få en naturupplevelse, sola och bada, utföra trädgårdsarbete, cykling, löpning och att ha picknik i naturen. Den vanligaste miljön att utöva friluftsliv i är gröna områden nära bebyggelse, som till exempel tätortsnära skogar, parker, gröna stråk och öppna gräsytor – Den vardagsnära naturen. Utöver denna natur är kusten och skärgård med hav, sjöar och vattendrag samt skog viktiga miljöer för länsmedborgarnas friluftslivsutövande²

Den svenska friluftslivspolitiken

Friluftsliv är en angelägen fråga för regeringen och ett prioriterat politikerområde. Det övergripande målet för regeringens friluftspolitik är att stödja människors möjlighet att vistas i naturen och utöva friluftsliv där allemansrätten är en grund för friluftslivet. Alla människor ska ha en möjlighet att få naturupplevelser, välbefinnande, social gemenskap och ökad kunskap om natur och miljö. En rik tillgång på natur samt allemansrätten, individens intresse och ideella organisationers engagemang är grunden för människors möjligheter att bedriva friluftsliv³

År 2012 fattade riksdagen beslut om Sveriges friluftslivsmål, tio mål för friluftslivet. Till målen finns preciseringar som fördjupar och förtydligar innebörden⁴. Sveriges friluftslivsmål är kortfattat:

Tillgänglig natur för alla

Möjligheten att vistas i och njuta av natur- och kulturlandskapet är stor och människors olika behov är tillgodosedda. Områden med god tillgänglighet finns utpekade, är kända och uppskattade och förvaltas långsiktigt.

¹ Förordning om statsbidrag till friluftslivsorganisationer (SFS 2010:2008)

² Friluftsliv 2018, www.naturvardsverket.se/978-91-620-6887-5

³ Skrivelse 2012/13:51

⁴ www.naturvardsverket.se/friluftsliv

Tillgänglighet har hög prioritet inom planering, information och förvaltning av natur och kulturlandskapet samt andra områden av betydelse för friluftslivet.

Starkt engagemang och samverkan

Ett starkt engagemang och samverkan där personligt och ideellt engagemang står i centrum. Organisationerna bör i högre grad än i dag samverka. Ökad samverkan kan bidra till att fler människor ägnar sig oftare åt friluftsliv. Det bör även finnas etablerade strukturer för dialog och samordning av friluftslivet lokalt, regionalt och nationellt.

Allemansrätten

Allemansrätten är grunden för friluftslivet. Målet bör innebära att allemansrätten värnas och allmänhet, markägare, föreningar och företag har god kunskap om allemansrätten.

Tillgång till natur för friluftsliv

Samhällsplanering och markanvändning tar hänsyn till friluftslivets behov av tillgång till attraktiva natur och kulturlandskap.

Attraktiv tätortsnära natur

Befolkningen har tillgång till grönområden och ett tätortsnära landskap med höga frilufts-, natur och kulturmiljövärden.

Hållbar regional tillväxt- och landsbygdsutveckling

Bidra till en hållbar landsbygdsutveckling och regional tillväxt i alla delar av landet. Detta bör innebära att friluftsliv samt natur och kulturturism bidrar till att stärka den lokala och regionala attraktiviteten och medverkar till en stark och hållbar utveckling och regional tillväxt.

Skyddade områden som resurs för friluftslivet

Skyddade områden med värden för friluftslivet skapar goda förutsättningar för utevistelse genom förvaltning och skötsel som främjar friluftsliv och rekreation.

Ett rikt friluftsliv i skolan

Förskolor, förskoleklasser, grundskolor och motsvarande skolformer samt fritidshem bedriver friluftslivsverksamhet och undervisning om förutsättningar för en god miljö och hållbar utveckling i enlighet med verksamheternas styrdokument. Barn och elever bör ges goda möjligheter att vistas utomhus.

Friluftsliv för god folkhälsa

Skapa goda förutsättningar för att människor kan vara regelbundet fysiskt aktiva i natur och kulturlandskapet. Målet bör innebära att evidensbaserade kunskaper om insatser som skapar förutsättningar för friluftsliv och främjar hälsa sammanställs och sprids till kommuner, regioner, ideella organisationer och andra berörda aktörer.

God kunskap om friluftslivet

Det finns etablerad forskning och statistikinsamling kring friluftsliv som utgår från ämnesfältets bredd och mångvetenskapliga karaktär, är långsiktig över tiden och bygger på behoven hos friluftslivets aktörer. Myndigheter, organisationer, kommuner, markägare och företag bör ha god kunskap och kompetens i frågor om friluftsliv, landskapets utformning, hållbart nyttjande och natur och kulturturism.

Sveriges friluftslivsmål

- 1. Tillgänglig natur för alla.**
- 2. Starkt engagemang och samverkan för friluftslivet**
- 3. Allemansrätten**
- 4. Tillgång till natur för friluftsliv**
- 5. Attraktiv tätortsnära natur**
- 6. Hållbar regional tillväxt och landsbygdsutveckling**
- 7. Skyddade områden som resurs för friluftslivet**
- 8. Ett rikt friluftsliv i skolan**
- 9. Friluftsliv för god folkhälsa**
- 10. God kunskap om friluftslivet**

Ansvarsfördelning i Sverige

Nationell nivå

Naturvårdsverket ansvarar för uppföljning av friluftsmålen samt samordning av arbetet på nationell nivå. Flera andra myndigheter är delansvariga, bland andra Boverket, Skogsstyrelsen, Tillväxtverket, Skolverket och Folkhälsomyndigheten.

Regional nivå

Länsstyrelsen har uppdraget att samordna friluftspolitiken regionalt genom att bland annat finnas som stöd och samverkanspart till kommuner och andra aktörer på lokal nivå. Länsstyrelsen har ansvar för den statliga förvaltningen av skyddad natur i länet.

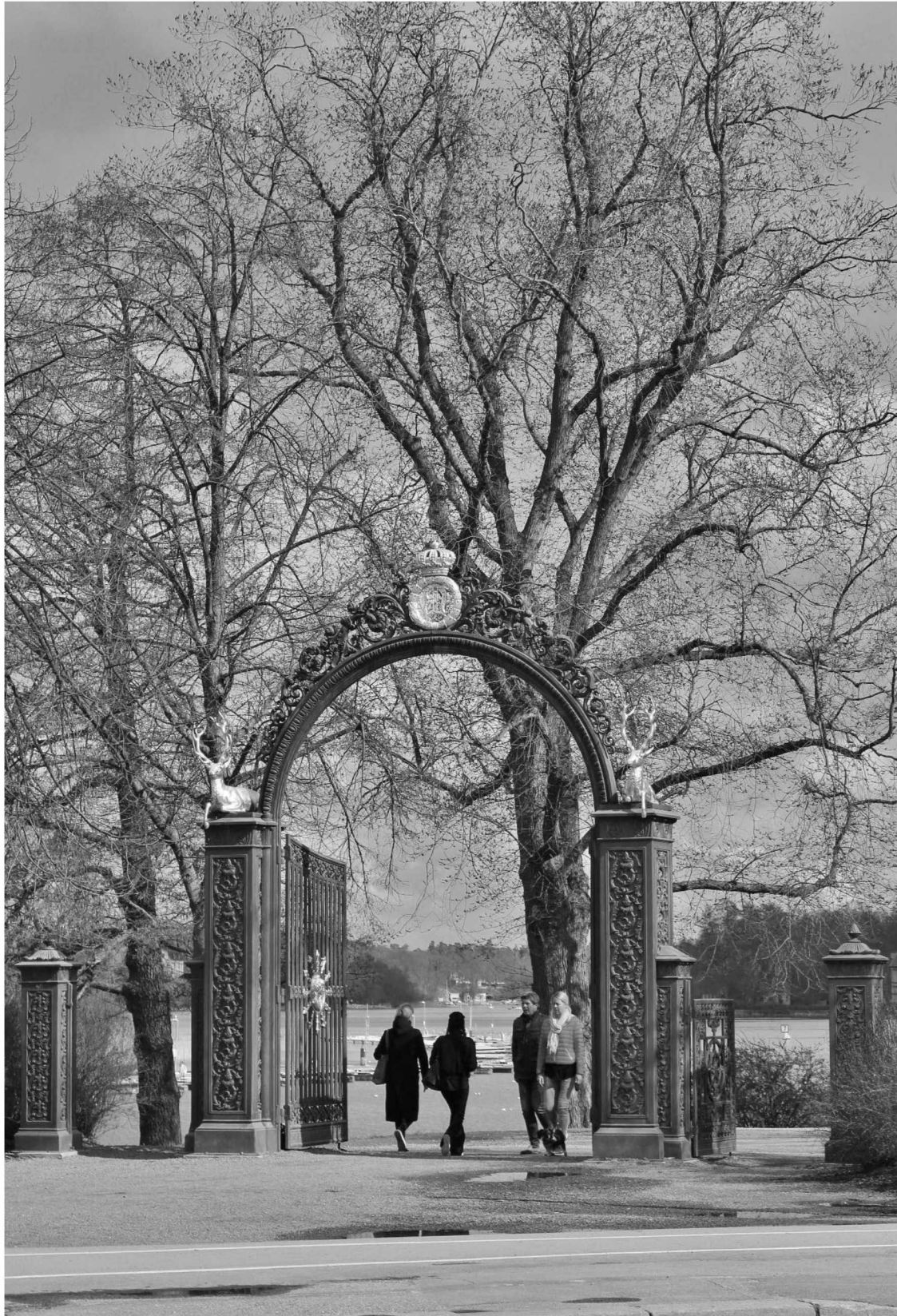
Regionen har bland annat uppdrag inom regional utveckling och fysisk planering. För Region Stockholm innebär detta bland annat regionplanering i form av RUFS 2050 för att bland annat säkra grönstruktur i länet. Regionen arbetar också med hälsofrämjande och förebyggande arbete, samt besöksnärringsfrågor.

I Stockholms län finns flera organisationer som arbetar för att främja friluftsliv- och turism i länet, exempelvis Stockholm Archipelago, Skärgårdsstiftelsen och Visit Stockholm. Ideella föreningar verkar i alla nivåer i samhället och på regional och lokal nivå är de särskilt viktiga för arbetet med friluftslivspolitiken, till exempel Friluftsförbundet, Scouterna, Sportfiskarna och friluftsidrotter (bland andra orientering-, segel-, och ridsportsförbund) för att nämna ett fåtal.

Lokal nivå

Kommunerna har en nyckelroll i att skapa förutsättningar för arbetet med friluftslivspolitiken. Kommunen kan skapa förutsättningar för friluftsliv genom bland annat fysisk planering, markfrågor, skötsel, aktiviteter inom skola och omsorg, stöd till friluftsanslag, dialog och näringslivsutveckling.

På lokal nivå finns även andra aktörer som är av stor betydelse för friluftslivet. Detta kan till exempel vara skogs- och jordbruket, markägare och naturturismföretagare.

Tätortsnära natur avgörande i en växande stad

Stockholms län täcker cirka 2 procent av Sveriges yta och mer än 20 procent av Sveriges befolkning bor och verkar här. Länet är Sveriges mest tätbefolkade län, samtidigt som länet räknas som Sveriges tredje största landsbygdsbefolkning. Hälften av länet utgörs av skog och skärgården är en av världens största med över 30 000 öar. I länet finns ungefär 200 000 hektar skyddad natur, varav cirka 330 naturreservat och två nationalparker.

Hur långt en utövare av friluftsliv har till naturen spelar en roll för hur ofta denne är i natur- eller kulturlandskapet. Desto närmare en person har till natur- och grönområden, i större utsträckning vistas personer i våra grönområden. Den vardagsnära naturen är den vi enkelt når i vår vardag. För att uppnå miljömålet om en god bebyggd miljö anser Boverket (2007) att grönområden som ligger inom 300 meter från befintliga bostäder och skolor ska uppmärksammas särskilt i planeringen. Vid planering av nya områden bör behovet av grönområden inom 300 meter från bostäder och skolor tillgodoses. Dessa 300 meter kommer från forskningen som visar på att detta är ett gränsvärde för hur långt individer är beredda att promenera för att använda ett grönområde ofta (Stigsdotter, 2005). I tätortsområdena innebär bebyggelse- och infrastrukturutvecklingen den starkaste direkta påverkansfaktorn på grönområden. Många gröna miljöer försvinner vid förtätning eller utbyggnad av nya områden. Förtätningen medför också ökat slitage på återstående grönområden. Andra viktiga utmaningar är att lyfta grönsstrukturen tidigare i planeringen, där kumulativa effekter annars lätt förbises. För att motverka detta behöver många aktörer samordna sig, och mellan-kommunal samverkan är viktig. Den tätortsnära naturens kvalitet och tillgänglighet kan stärkas med rätt skötsel, och intressekonflikter mellan olika användare behöver hanteras. I Stockholms län med sin relativt höga och ökande befolkningstäthet är vardagsnära natur av hög prioritet.

Friluftslivsarbetet i Stockholms län saknar samordning och riktning. Arbetet behöver ett holistiskt perspektiv och grundas i kunskap. Vilka förutsättningar finns i länet för att utveckla friluftslivet? Vilka samhällsgrupper har sämst tillgång till friluftslivet i Stockholms län? Hur påverkas friluftslivet av planer, program eller pågående markanvändning? Hur förändras friluftslivet och dess förutsättningar över tid? För att ta reda på detta behövs olika former av kunskapsunderlag.

Kunskap ska ligga till grund för att visa alla nyttor och värde med friluftslivet från både individ- och samhällsperspektivet. Det finns anledning att utveckla arbetet med friluftsliv och det råder stor brist på underlag för friluftsliv. Detta visar bland annat den nationella uppföljningen av friluftslivsmålen, som konstaterar att många insatser behöver göras för att de friluftspolitiska målen ska nås. Olika former av rekreations- och fritidsaktiviteter kan stå i konflikt med varandra. Vissa rekreationsaktiviteter kan orsaka störningar eller skada för markägaren och dennes verksamhet. Tillgängliggörande av områden kan också behöva vägas mot skydd av biotoper med hög känslighet för slitage.

Strategiska fokusområden

Den regionala friluftslivsstrategin omfattar tre strategiska fokusområden. För varje fokusområde har ytterligare ett antal mål formulerats. I handlingsplanerna kopplade till friluftslivsstrategin kommer åtgärder och aktiviteter för varje mål listas och prioriteras.

Friluftslivsstrategi Stockholms län 2021–2030 Strategiska fokusområden med mål	
Handlingsplan för friluftsliv 2021–2026	Handlingsplan för friluftsliv 2026–2030
Mål, åtgärder och aktiviteter samt indikatorer för uppföljning	Mål, åtgärder och aktiviteter samt indikatorer för uppföljning

De tre strategiska fokusområden är:

- 1. Ett kunskapsbaserat och systematiskt arbete med friluftslivet**
Att skapa förutsättningar för ett kunskapsbaserat och kvalitativt arbete med friluftslivet.
- 2. Ett jämlikt friluftsliv som främjar hållbara livsstilar**
Att skapa förutsättningar för en god folkhälsa genom friluftsliv. Stärka det vardagsnära friluftslivet och skapa jämlika villkor i länet.
- 3. Innovation och dialog för ett hållbart friluftsliv**
Att ge förutsättningar för utvecklingen av friluftslivet i länet genom kunskap, kompetensutveckling och innovation.

FOKUSOMRÅDE 1:

Ett kunskapsbaserat och systematiskt arbete med friluftslivet

Sveriges friluftslivsmål

- 4 – Tillgång till natur för friluftsliv
- 5 – Attraktiv tätortsnära natur
- 7 – Skyddade områden som resurs för friluftslivet
- 10 – God kunskap om friluftslivet

En god kunskap om friluftslivet ger aktörer möjlighet att ta välgrundade beslut och prioriteringar. I Stockholms län ska det finnas en god kunskap om friluftslivet, både ur brukarens perspektiv, men också ur förvaltar- och aktör perspektivet. Prioriteringar för friluftslivet ska tydligare synas i den fysiska planeringen och tillgången till vardagsnära natur skall vara god och enkel att nå inom hela länet. Naturvårdsarbetet och naturskötsel skall ha ett starkt friluftslivsperspektiv och det ska vara enkelt för beslutsfattare och tjänstemän att investera i friluftslivet.

Syfte

- Skapa förutsättningar för ett kvalitativt arbete med friluftsliv
- Ta fram kvalitativa underlag för planering för friluftsliv
- Ge möjlighet till kvalitativ verksamhetsuppföljning

Mål

Inom strategiska fokusområdet Ett kunskapsbaserat och systematiskt arbete med friluftslivet finns två mål för länet:

1. Ett hållbart friluftsliv genom kunskap

Kunskap är ett viktigt verktyg för att skapa ett hållbart friluftsliv för framtiden i Stockholms län. I länet är vi alla duktiga på att mäta, påvisa och lyfta fram friluftslivets värden i samhällsdebatten. Tillsammans med kommuner och andra aktörer i länet utvecklar vi kunskap och förståelse för friluftsliv, allemansrätt och natur som enkelt och på ett effektivt sätt når beslutsfattare, politiker och allmänhet i länet.

2. Öka och utveckla kunskapen om friluftslivets alla värden bland kommuner och andra aktörer hög

Det finns kunskap om friluftslivets alla värden, vilket innebär att vi dels har kunskap om natur- och kulturlandskapet och hur vi nyttjar denna på ett hållbart sätt, nu och i framtiden. Vi har kunskap om vilka biologiska, sociala, kulturella och hälsofrämjande värden som våra natur- och kulturområden erbjuder och hur de används. Vi har också kunskap om vilka värden det är som attraherar våra befintliga friluftslivsutövare, och vilka värden som är viktiga för nya målgrupper. Vårt systematiska arbete med friluftslivet skapar strukturer för att vi ska kunna följa upp särskilda händelser och se effekter av friluftslivet.

FOKUSOMRÅDE 2:

Ett jämlikt friluftsliv som främjar hållbara livsstilar

Sveriges friluftslivsmål

- 1 – Tillgänglig natur för alla
- 3 – Allemansrätten
- 8 – Ett rikt friluftsliv i skolan
- 9 – Friluftsliv för god folkhälsa

Alla ska kunna vara ute och uppleva natur- och kulturlandskapet i Stockholms län. Att vara i natur- eller kulturlandskap för välbefinnande ska vara lättillgängligt och vardagsnära. Ovana friluftslivsutövare och barn ska stå i centrum för friluftslivsarbetet. Friluftsliv är en integrerad del av arbetet med folkhälsa och integration bland aktörer i Stockholms län.

Syfte

- Skapa förutsättningar för en god folkhälsa genom friluftsliv
- Skapa jämlika villkor för friluftslivet i länet
- Stärka det vardagsnära friluftslivet

Mål

Inom insatsområdet Ett jämlikt friluftsliv som främjar hållbara livsstilar finns tre mål för länet:

1. **Friluftslivet främjar människors hälsa och livskvalitet samt är en integrerad del av samhällsutvecklingen.**

Arbetet med friluftsliv i länet sker aktivt för att alla människor ska ha möjlighet till vistelser i natur- och kulturlandskapet. Vi arbetar brett med friluftsliv för att få in utevistelser i fler verksamhetsområden. Länets olika aktörer värderar friluftslivet högt baserat på de folkhälsovinster som genereras.

2. **Alla länsmedborgare har nära till vardagsnära natur**

I Stockholms län gör vi plats för rörelse och utomhusvistelse, samtidigt som vi bevarar och utvecklar våra befintliga natur- och kulturmiljöer i och kring stad och tätort. Oavsett var du bor i Stockholms län har du som länsmedborgare möjlighet till vardagsnära natur för upplevelser i natur- och kulturlandskapet för välbefinnande och rekreation. Planerare i länet tar hänsyn till och prioriterar friluftslivet. Den fysiska planeringen i länet kännetecknas av närhet till den vardagsnära naturen och tillgång till friytor för rörelse och lek bland barn och unga. I Stockholms län med sin relativt höga och ökande befolkningstäthet prioriteras vardagsnaturen högt. Genom fysisk planering skapas också förutsättningar för naturturismföretag att etableras och utvecklas vilket också bidrar till en levande landsbygd.

3. **Kunskapen ska öka om friluftsliv som friskfaktor och skyddsfaktor mot fysisk och psykisk ohälsa bland kommunala och regionala aktörer samt allmänhet i länet”**

Kunskapen om friluftslivet som främjande av fysisk och psykisk hälsa är god bland länets kommuner och allmänhet. Genom att låta friluftslivet ta plats i sektorsövergripande sammanhang skapas naturligt aktiviteter inom ramen för friluftsliv, som ger nytta och vinster likväl hos individen som samhället. Ovana friluftslivsbesökare blir inspirerade och stärkta av friluftslivsverksamhet i skola och föreningar. Länsstyrelse, kommuner och andra aktörer arbetar aktivt tillsammans med ideella verksamheter genom att kommunicera och lyfta goda exempel och stärka friluftslivet i skolan.

FOKUSOMRÅDE 3:

Innovation och dialog för ett hållbart friluftsliv

Sveriges friluftslivsmål

2 – Starkt engagemang och samverkan

6 – Hållbar regional tillväxt- och landsbygdsutveckling

Friluftslivet anpassas och utvecklas efter medborgarens behov. Områden som är eftersatta utvecklas och genom att använda ny teknik och metoder uppnås ett bättre resultat. Friluftslivets arbetsmetoder utvecklas för att skapa villkor för ett hållbart friluftsliv som stärker regional landsbygdsutveckling.

Syfte

- Friluftlivsarbetet ska vara i fas med samhällsutvecklingen
- Arbetet med ett hållbart friluftsliv stärker regional tillväxt- och landsbygdsutveckling.

Mål

Inom insatsområdet Innovation och utveckling för ett hållbart friluftsliv finns fyra mål för länet:

1. Det finns en etablerad struktur för dialog och samverkan mellan länets aktörer och intressenter inom friluftlivsområdet

Det finns en utvecklad struktur för samverkan och kunskapsutbyte mellan regionala aktörer och kommuner, mellan kommunala funktioner (miljö, hälsa, samhällsplanering, turism) och mellan offentliga aktörer och civilsamhälle, akademi och näringsliv i länet.

2. Arbetet med friluftslivet i länet följer samhällsutvecklingen med innovation och förnyelse genom utveckling av processer, metoder och upplevelser.

I Stockholms län vågar vi testa att arbeta med friluftslivet på nya sätt. Genom att involvera och prata med våra målgrupper, engagera och skapa delaktighet i allt från idé till planering och genomförande skapas intresse och känsla av ägarskap. Nya tekniker och metoder för att tillgängliggöra, kommunicera och på andra sätt skapa ett län där friluftslivet utvecklas för alla, såväl utövaren som för länets olika intressenter, är kunskaps och kompetenshöjande och attraktiva sätt att ta sig an olika utmaningar.

3. Friluftlivsupplevelser är en integrerad del av besöksnäringen och bidrar till en hållbar utveckling av länets landsbygd

I länet skapas goda förutsättningar för föreningar, naturturism-företagare, kommuner och andra aktörer att erbjuda många aktiviteter som gör att nya grupper av människor upptäcker friluftslivet på ett hållbart sätt. Det ska finnas en bredd av aktiviteter och produkter inom friluftsliv och naturturism.

4. Tillgången och tillgängligheten till natur- och kulturlandskapet ska ske på goda villkor både för markägare och friluftslivsutövare.

Utan natur har vi inga naturupplevelser. Tillsammans tar vi vara om vår arena. I friluftslivets möts flera olika aktörer med olika perspektiv. Genom bra och tidiga dialoger skapas samsyn och tillit till varandra.

3, 2, 1 – Friluftsliv!

Friluftslivsstrategin i Stockholms län är ett verktyg för agerande. Och nu börjar det roliga!

Länsstyrelsen Stockholm kommer i fortsatt dialog och samverkan med berörda intressenter ta fram en nulägesanalys och handlingsplaner för att nå våra strategiska fokusområden och friluftslivsmål. Dessa kommer att utgå ifrån strategin och ytterligare konkretisera åtgärder, insatser, uppföljningsmått samt goda exempel. Länsstyrelsen Stockholm kommer i sitt nätverk arbeta vidare med strategin och fortsätta sprida kunskap om friluftslivspolitikerna för att mobilisera fler samhällsaktörer och organisationer att följa den.

Strategin ger en grundläggande vilja och ett ramverk för arbetet med friluftslivspolitikerna i Stockholms län – För att möjliggöra regelbunden utevistelse i natur- och kulturlandskapet för alla invånare till 2030. Syftet är att stärka det långsiktiga arbetet med friluftslivspolitikerna, där nyckeln till framgång är samverkan. Fundera på hur du och din organisation vill medverka till det!

Om vi är många som jobbar kommer vi att nå långt.

Bilagor

Bilaga A: Strategins kopplingar till andra verksamheter

Bilaga B: Hur har strategin tagits fram

Bilaga C: Stöd i arbetet med friluftsmålen

REMISS

Bilaga A: Strategins kopplingar till andra verksamheter

Länsstyrelsen Stockholms län ska verka för att nationella mål får genomslag i länet, samtidigt som hänsyn ska tas till regionala förhållanden och förutsättningar. I verksamhetsplanen för 2020 redovisas Länsstyrelsen Stockholms län strategiska mål där friluftsliv finns med bland målpreciseringarna.

Regeringsuppdraget kring friluftsliv har kopplingar till enheten för social utvecklings pilotprojektet för samordnat folkhälsoarbete. Friluftslivstrategin blir ett av flera verktyg för att skapa bättre förutsättningar för ett hälsofrämjande och förebyggande arbete för en god och jämlik hälsa för att nå folkhälsopropositionens mål om en god och jämlik hälsa i hela befolkningen inom en generation (prop. 2017/18:249).

Friluftslivstrategin är också ett verktyg för att samordna, kvalitetssäkra eller utveckla interna och externa processer, kunskapsutbyte och dialog inom samhällsplaneringen i syfte att säkerställa jämlik tillgång till grönytor för regionens invånare. Idag tas de friluftslivspolitiska prioriteringar upp vid dialogen med kommunerna inom ramen för processer som drivs av samhällsplaneringsavdelningen. Länsstyrelsen arbetar också med skydd av natur samt tillgången till tätortsnära natur, genom bland annat satsningen Aldrig långt till naturen. Runt om i länet görs insatser för att öka möjligheterna för friluftsliv och värna natur- och upplevelsevärden. Stora insatser görs av Länsstyrelsen, kommunerna och övriga markförvaltare för att anlägga entréer, leder, vindskydd samt skyltning och annan information för att öka tillgängligheten till naturen.

Friluftsliv har tydliga kopplingar till tillväxtpolitiken genom landsbygdsutveckling och naturturism. Naturturism bidrar till att stärka den regionala attraktiviteten och medverkar till en stark, hållbar utveckling och regional tillväxt. Strategin är ett verktyg för att samordna olika stödinsatser inom till exempel digitalisering eller landsbygdsutvecklingsfrågor.

Länsstyrelsen i Stockholms län arbetar med att ta fram en skogsstrategi. Skogsstrategin ska innehålla en gemensam bild av de utmaningar som är viktiga för en positiv utveckling för skogen i Stockholms län och hur vi tillsammans kan arbeta med dem. I förlängningen ska arbetet med en regional skogsstrategi bidra till ökad delaktighet och förståelse för olika perspektiv och intressen med koppling till länets skog och dess nyttjande, till ett hållbart brukande och bevarande av skog, lönsamt företagande med koppling till skog och till en jämlik och jämställd tillgång till skog och mark bland länets befolkning och besökare.

Arbetet med en regional skogsstrategi för Stockholms län kommer att pågå 2020–2022 och bygger vidare på den samverkan mellan aktörer i regionen som grundlades under 2019 inom ramen för projektet Regionala insatser för skog i Stockholms län.

Handlingsplanen för grön infrastruktur innehåller många preciseringar för friluftsliv. Friluftslivstrategin ska tillsammans handlingsplanen utgöra en samstämmig grund för arbetet med friluftsliv i länet.

Behovet av att ta fram en regional strategi kan också vara ett sätt att påverka de processer som drivs på kommunal nivå. Drygt en fjärdedel av länets kommuner driver processer som kommer att resultera i antagandet av kommunala friluftsplåner under perioden 2019–2020.

Lånsstyrelsens arbete med friluftsliv kopplar även an till regionens arbete med grönskans betydelse, inte minst när det gäller att stärka synergier med det arbete som tillväxt- och regionplaneförvaltningen bedriver för att införliva visionen RUF5 2050.

BREMISS

Bilaga B: Hur har strategin tagits fram

Länsstyrelsen Stockholm har genomfört flertalet workshoppar där länets samtliga kommuner varit inbjudna. Syftet med detta var att dels få kunskap om vilka utmaningar och behov som finns hos kommunerna för att nå friluftlivsmålen, dels för att skapa en friluftlivsstrategi som är relevant tillsammans.

Inledande workshops tog fram de tre strategiska fokusområdena. Efterföljande workshops har kretsat runt fokusområdena för att gemensamt sätta relevanta mål. En referensgrupp kopplat till arbetet har stöttat med perspektiv från bland annat besöksnäring, skogsbruk, friluftsidrotter och naturvård. Referensgruppen har kommit från privata-, ideella och andra offentliga aktörer.

Genom att delta i konferenser och seminarier tillsammans med övriga Länsstyrelser, andra myndigheter och akademi, samverkat med regionala aktörer och tagit del av relevant kompetens inom vår egen verksamhet har vi tagit del av relevant omvärldsbevakning och kunskap.

Friluftlivsstrategin remitteras brett till länets aktörer under 2020.

Remissinstanser:

Botkyrka kommun
Danderyds kommun
Ekerö kommun
Haninge kommun
Huddinge kommun
Järfälla kommun
Lidingö stad
Nacka kommun
Norrtälje kommun
Nykvarns kommun
Nynäshamns kommun
Salems kommun
Sigtuna kommun
Sollentuna kommun
Solna stad
Stockholm stad
Sundbybergs stad
Södertälje kommun
Tyresö kommun
Täby kommun
Upplands Väsby kommun

Upplands-Bro kommun
Vallentuna kommun
Vaxholms stad
Värmdö kommun
Österåkers kommun
Hagainitiativet
Lantbrukarnas Riksförbund
Mälardalen
Naturskyddsföreningen
Scouterna Mälardalen
Friluftsförbundet region Mälardalen
Skärgårdsstiftelsen
Stockholmsidrotten
LRF Mälardalen
Naturskoleföreningen Stockholms län
Region Stockholm
Skogsstyrelsen
Stockholm Archipelago
Will Ut
Pro Activity
Lida friluftsgård

Bilaga C: Stöd i arbetet med friluftsmålen

Nedan följer en lista över olika former av stöd, vägledningar och litteratur som kan erbjuda konkreta tips och hjälp med att genomföra den regionala strategin för att nå friluftslivsmålen i Stockholms län.

- Fredman, P., Ankre, R., Chekalina, T. Friluftsliv 2018 – *Nationell undersökning av svenska folkets friluftsvanor*, Rapport: 6887, April 2019, Naturvårdsverket.
- Fredman, P., Stenseke, M., Sandell, K., Mossing, A. *Friluftsliv i förändring – Resultat från ett forskningsprogram*, Slutrapport. Rapport: 6547, Februari 2013, Naturvårdsverket.
- Friluftsforskning.se, En kunskapsnod för friluftsliv och naturturism. Här finns länkar till statistik och publikationer med mera. <http://www.friluftsforskning.se/>
- *Mer friluftsliv – fakta om friluftslivets positiva effekter*. En sammanställning av friluftslivets positiva effekter, av Svenskt Friluftsliv. www.svensktfriluftsliv.se
- *Vägledning om hur friluftsliv kan beaktas i handlingsplaner för grön infrastruktur*, Naturvårdsverket, oktober 2018.
- *Planera för rörelse! En vägledning om byggd miljö som stimulerar till fysisk aktivitet i vardagen*, april 2013, Boverket
- *Bostadsnära natur – inspiration och vägledning*, augusti 2007, Boverket
- *Gör plats för barn och unga! En vägledning för planering, utformning och förvaltning av skolans och förskolans utemiljö*. Maj 2015, Boverket
- *Lärande exempel på hur cykling har beaktats i samhällsplaneringen*. Rapport: 2018:15, Boverket
- *Grönområden för fler – en vägledning för bedömning av närhet och attraktivitet för bättre hälsa*, Rapport: 2009:02, Folkhälsomyndigheten
- *Tillgängliga natur- och kulturområden – En handbok för planering och genomförande av tillgänglighetsåtgärder i skyddade utomhusmiljöer*, Rapport: 6562, april 2013, Naturvårdsverket, Riksantikvarieämbetet, Handisam
- *Organiserat friluftsliv och naturturism i skyddad natur – Vägledning för förvaltare*, Rapport 6686, september 2015, Naturvårdsverket
- *Målbilder för hänsyn till friluftsliv och rekreation i skogen*. Nya och reviderade målbilder – Skogssektorns gemensamma målbilder för god miljöhänsyn vid skogsbruksåtgärder Rapport nr 12/2016, Skogsstyrelsen.

Länsstyrelsen i Stockholm – en
samlade kraft för en hållbar framtid.

Mer information kan du få av
Länsstyrelsens enhet för landskap och naturskydd
Tfn: 010-223 10 00

Rapporten hittar du på vår webbplats
www.lansstyrelsen.se/stockholm